

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 70/2016-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 31. mája 2016 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Baricovej a zo sudcov Sergeja Kohuta a Rudolfa Tkáčika o sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Vladimírom Pochom, advokátska kancelária, Hviezdoslavova 3, Bardejov, pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 602/2000 takto

r o z h o d o l :

Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Svidník v konaní vedenom pod sp. zn. 5 C 602/2000 p o r u š e n é b o l o .

Predmetom napadnutého konania, ktorého sa sťažnosť týka, je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na vyslovenie „*neplatnosti zrušenia nájomnej zmluvy a priznania finančnej náhrady*“. Napadnuté konanie začalo podaním návrhu 30. augusta 2000, teda od podania návrhu vo veci uplynulo takmer 16 rokov. Sťažovateľ tvrdí, že napadnuté konanie trvá neprimerane dlho, je zdĺhavé, neefektívne a nehospodárne.

Okrem toho, že sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd podľa čl. 127 ústavy vyslovil, že postupom okresného súdu boli porušené jeho označené práva, zároveň požadoval priznanie finančného zadostučinenia v sume 3 000 € a úhradu trov konania.

Okresný súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaním doručeným ústavnému súdu 22. marca 2016, v ktorom vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom a poskytol stručné vyjadrenie k priebehu konania, ktoré obsahovalo stručný prehľad procesných úkonov súdu, ktorými rozhodol vo veci samej. Ústavný súd pre potreby svojho rozhodnutia preskúmal predložený súdny spis a zistil, že okresný súd vykonal vo veci množstvo procesných úkonov, nariadil termíny veľkého počtu pojednávanií (23), z ktorých podstatná časť bola odročovaná najmä pre neúčast' účastníkov konania. Dňa 2. marca 2016 okresný súd vyhlásil rozsudok vo veci.

Okresný súd sa k skutkovej a právnej zložitosti sporu vo svojom vyjadrení nevyjadril.

Sťažovateľ v stanovisku doručenom ústavnému súdu 29. apríla 2016 vyjadril súhlas s upustením od verejného pojednávania vo veci v konaní pred ústavným súdom a konštatoval, že „*bolo vytýčených neúmerne veľa pojednávanií... na písomné výzvy súdu k mojej osobnej účasti som promptne reagoval svojimi ospravedlňeniami, ale nikdy som nežiadal pri nich o ich odročenie*“.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia

všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priesťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitnosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokovanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitnosť sporu, v ktorom je sťažovateľ navrhovateľom o určenie neplatnosti právneho úkonu a priznania v návrhu označenej sumy, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovanej veci.

2. Správanie sťažovateľa ako účastníka súdneho konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v namietanom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd v tejto súvislosti zistil, že pôvodný návrh sťažovateľa bol neúplný a nejasný, sťažovateľ svoj návrh v priebehu konania dopĺňal – menil, ako aj pre svoj zdravotný stav sa pojednávaniu nezúčastňoval. Tieto skutočnosti sťažovali postup súdu a čas potrebný na odstránenie väd sťažovateľových podaní tiež prispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania, preto ústavný súd konštatuje, že hoci sťažovateľ v doterajšom priebehu konania poskytoval primeranú súčinnosť a na výzvy okresného súdu reagoval včas, bolo potrebné tieto skutočnosti zohľadniť pri určení finančného zadosťučinenia.

3. Napokon ústavný súd posudzoval samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd bez toho, aby bližšie hodnotil jednotlivé úseky napadnutého konania, konštatuje, že konanie ako celok je poznačené nesústredenou a neefektívnou činnosťou súdu, keďže doterajšia dĺžka konania predstavuje takmer 16 rokov, čo je ústavne neakceptovateľné. Jednoznačným dôkazom toho je aj skutočnosť, že krajský súd dvakrát zrušil rozsudok okresného súdu, raz krajský súd zrušil uznesenie okresného súdu, ktorým bolo podanie sťažovateľa odmietnuté, a raz rozsudok okresného súdu potvrdil, pričom tento rozsudok krajského súdu bol zrušený nálezom ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 329/2010 z 10. marca 2010, v dôsledku čoho krajský súd opäť zrušil prvostupňový rozsudok. Aj pri zohľadnení čiastočného pričinenia sťažovateľa k doterajšej dĺžke napadnutého konania ústavný súd konštatuje, že okresný súd sa v napadnutom konaní dopustil zbytočných priet'ahov. Ako príklad zbytočných priet'ahov je možné poukázať na priet'ah spočívajúci v nečinnosti okresného súdu v trvaní približne jeden a pol roka (obdobie od 18. júla 2011, keď bolo okresnému súdu doručené uznesenie krajského súdu sp. zn. 20 Co 80/2011, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu v časti zamietnutia návrhu, do 4. januára 2013, keď okresný súd vyzval Slovenský pozemkový fond oznámiť, kto užíva nehnuteľnosti vo vlastníctve navrhovateľa).

V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nielen nečinnosť, ale aj nesústreďená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 5 C 602/2000 konal bez zbytočných prietáhov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne skončená, hoci okresný súd už vo veci meritórne rozhodol rozsudkom z 2. marca 2016, z vyjadrenia sťažovateľa z 26. apríla 2016 vyplynulo, že proti označenému rozsudku okresného súdu podal odvolanie, v dôsledku ktorého môže dôjsť k opätovnému zrušeniu rozsudku vo veci samej, a tým aj k vráteniu veci okresnému súdu na ďalšie konanie (bod 2 výroku nálezu).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní

primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal aj o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 3 000 €, ktoré odôvodnil pretrvávajúcim stavom právnej neistoty, ktorú sťažovateľ považuje za ujmu.

Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

S prihliadnutím na doterajšiu dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ktorá predstavuje necelých 16 rokov, a zároveň berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu a najmä fakt, že konanie vo veci nebolo do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 2 500 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku nálezu).

Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca si uplatnil náhradu trov právneho zastúpenia, ktorú vyčíslil v sume 223,46 €.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta, a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov

za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

Základom pre výpočet náhrady za úkon právnej služby je v danom prípade priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2014 v sume 839 €. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2015 (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti) po 139,83 €. Ďalej má právny zástupca sťažovateľa nárok aj na náhradu režijného paušálu za dva úkony právnej služby podľa vyhlášky vykonané v roku 2015 po 8,39 €. Uplatnená náhrada trov konania právnym zástupcom sťažovateľa nepresahuje sumu, ktorú vypočítal ústavný súd, preto požadovanú náhradu trov konania ústavný súd priznal v plnej výške.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia (bod 4 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 31. mája 2016